

A klérus-katasztrófa

A lelkipásztorkodás helyzetéről

Az utóbbi időkben a nagy nyilvánosság számára is ismertté vált a lelkipásztorkodás vigasztalan jelene és jövője; a nagy német napilapok (pl. a Frankfurter Allgemeine Zeitung) foglalkoztak vele, beleértve a következményes problémákat is, s az embernek az a benyomása, hogy józanabbul, aggódóbban és felelősségteljesebben, mint a felelősök egy része.

A katolikus egyháznak belátható időn belül arra kell berendezkednie (nem csupán Németországban), hogy a lelkipásztorkodás többé nem lesz lehetséges az erre illetékes papság eddigi bázisán. A 19. század végének válságától eltérően, amelynek politikai okai voltak, s legyőzése után a népi katolicizmus felvirágzásához vezetett, az effajta fellendülés megismétlődése többé nem várható – pedig a hagyományos papság számszerű megerősödése csak egy efféle népi katolicizmusból következhetnének, a katolikus kereszténység modern alakjából azonban nem.

A mai szükséghelyzet a katolicizmus belső fejleményeire vezethető vissza. A 19. század kezdete óta létezik az egyháznak az a hajlama, hogy elhatárolódjék a sok új kulturális és társadalmi fejleménytől, és gettószerű belső életbe vonuljon vissza. Az egyre gyorsabb és mélyrehatóbb változások kihívásai közepe óta azonban a keresztény életet nem lehet megoldani oly módon, hogy visszavonulunk a teológia és a gyakorlat bevált hagyományainak megnyugtató biztonságába, tehát azzal sem, hogy változatlanul megtartjuk az egyházi hivatal áthagyományozott formáit.

De éppen erre történnék kísérletek. Az egyházi vezetés azt szeretné, ha a lelkipásztorkodás úgy folytatódna,

mint eddig, tehát papság-központúan, de a lelkipásztorkodás éppen emiatt válna meg egyre kevésbé. Mit tud még mozgásba hozni az a plébános, aki egyedül gondoz három-négy nagyvárosi, vagy még több vidéki egyházközséget? Egy körülötte élő kis csoporton kívül kiknek lehetne még beszélgetőpartnere? A lelkipásztori kisegítői állásokat sokszor már csak pénzügyi okokból sem lehet betölteni.

A katolikus egyház döntéshozói központjaiban meg vannak győződve arról, hogy az egyházi hivatal hagyományos formáitól (diakónusi, papi, püspöki, ill. pápai hivatal) nem lehet eltérni, és alternatív modelleket még csak mérlegelni sem lehet, mivel ezt a hivatalt Jézus Krisztus alapította, tehát nem lehet vita tárgya.

A teológia viszont egyre világosabban érti meg, hogy ez nem így volt: Jézus Izrael reformereként értelmezte önmagát, egy zsidókból és pogányokból álló egyház megalapítása látókörén kívül feküdt, következésképpen semmi-féle egyházi hivatal sem állított fel. Az Újszövetség legnagyobb részében éppily kevésbé lehet felismerni a hivatalviselők révén történő közösségvezetést; csak néhány késői iratban találhatók kijelentések valamiféle vezetői kollégiumról. A püspöki hivatal csak az Újszövetség keletkezésének kora után jött létre, s ugyanígy csak később, a 4. század vége felé feltételezték legalább Róma püspökének elsődleges szerepét.

Ezért az áthagyományozott hivatali formáknak nincs kényszerítő erejük; viszont régi hagyomány szőlő mellettük, és az egyháztörténelem jelentős részében – minden vadhajtásuk ellenére – bizonyos fokig hatékonyan gondoskod-

tak arról, hogy az egyházak és az egyes egyházközségek „funkcionáljanak”. Ha az egyes keresztények autonómiája (az „általános papság”) alapvetőbb is, vezetői hivatalok nélkül nem működik a dolog. Noha a reformáció vitatta a különleges papság jogosultságát, a reformáció egyházai is kénytelenek voltak kialakítani a közösségvezetés hasonló formáit, és 1918 óta ismét van püspöki hivataluk is.

A jelenlegi és tovább erősödő paphiány nem átmeneti szükséghelyzet, hanem maradandó és kiszámítható valóság. Éppígy nem ideologikus vélemény, hanem a valóságnak megfelelő megállapítás, hogy a papság kizárólagos lelkipásztori illetékességének megtartásával már nem lehet hatékony lelkipásztorkodást folytatni.

Az erre az új helyzetre adott válasz nem állhat abban, hogy valamiképpen „kezeljük” a hiányt, és a megmaradt papokhoz egyre nagyobb számú katolikusunkat rendelünk hozzá. Minden erővel el kellene indítani a beszélgetést arról, hogy a keresztény csoportok és egyházközségek számos elkötelezett, különböző funkciójú ember révén hogyan kaphatnának esélyt arra, hogy az egyházi életet társadalmi valósággá is tegyék. Ezek az elkötelezett emberek alkalmazhatnák aztán összességükben az egyházi hivatalt.

Addig, amíg idővel új, szilárdabb formák alakulnak ki ebből, a kezdeti időben bizonyos káosszal kell számolni. De inkább az eleven káosz, mint a rendezett formák között végbemenő pusztulás.

Karl-Heinz Ohlig

Forrás: imprimatur, 2004/7

Az egyházi hivatások visszaesése Európában

Az európai országokban ismét drasztikusan csökkent az egyházi hivatások száma. A visszaesés nyugaton a legvilágosabb. A hivatások francia irodája 2004 júliusában tette közzé a legújabb hivatalos adatokat.

2002-ben 25 000 **papnövendék** volt az egész kontinensen. **Németországban** az 1990–2002 közötti 2827-es szám 1188-ra csökkent, a katolikus **Franciaországban** 1521-ről 1311-re, **Nagy-Britanniában** 741-ről 378-ra, a katolikus **Spanyolországban** 3279-ről 2634-re. Rendkívül problematikus a helyzet alakulása a katolikus **Írországon**: „Írország évszázadokon át katolikus papok tömegét hozta létre, és küldte őket más országokba. Manapság azonban komoly hivatásválsággal küzd az ország” – így kezdődik egy többhasábos cikk a New York Times-ban a Zöld Sziget kirívó paphiányáról. 2004-ben összesen 8 új papot szenteltek fel az összes ír püspökség számára. Ez a szám 1990-ben még 193 volt. A kontinens keleti felén elült az a hivatás-hullám, amely a berlini fal leomlása után kezdődött, 1995 óta nagyjából állandóak a számok.

Az európai **apácák** száma II. János Pál beiktatása óta 550 000-ről 350 000-re csökkent, a férfi szerzetes testvéreké (tehát azoké, akik az apácákhoz hasonlóan nem részesülnek papszentelésben) 37 000-ről 20 000-re. Néhány országban azonban még jobban érezhető a visszaesés, így például **Németországban**, ahol az apácák száma ugyanebben az időszakban 70 000-ről 36 000-re esett vissza, **Ausztriában** épenséggel 12 300-ról 5400-ra, **Svájcban** 10 300-ról 5700-ra, **Franciaországban** 90 000-ről 45 000-re, **Spanyolországban** 83 000-ről 57 500-ra, **Hollandiában** 23 000-ről 10 000-re. Olaszországban és Írországon nem olyan erős mértékű ez a hanyatlás: **Írországon** 13 000-ről 9000-re, **Olaszországban** 150 000-ről 108 000-re csökkent a számuk. **Lengyelországban** 1978-ban 26 500 apáca élt a kolostorokban, ma 24 000 (a Vatikánban élő számos lengyel apácát Olaszországhoz számították). Látványos a fejlődés **Magyarországon**, ahol az apácák száma 1978 óta 55-ről 1400-ra emelkedett.

Forrás: imprimatur, 2004/7